

УДК 004.738.5:339.13.017

С. Ю. Кулакова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу,
Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7149-0356>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.4.65

ЕЛЕКТРОННИЙ БІЗНЕС У КОНТЕКСТІ МЕРЕЖЕВОЇ ЕКОНОМІКИ: ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

S. Kulakova,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics,
Entrepreneurship and Marketing, National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"

ELECTRONIC BUSINESS IN THE CONTEXT OF THE NETWORK ECONOMY:
IMPACT ON ENTERPRISE COMPETITIVENESS

У статті досліджено роль електронного бізнесу у формуванні конкурентоспроможності підприємств в умовах цифрової економіки. Визначено основні фактори впливу цифровізації на бізнес-процеси, включаючи використання інформаційно-комунікаційних технологій, автоматизацію управління, розвиток цифрових платформ і застосування штучного інтелекту. Окреслено основні переваги електронного бізнесу, такі як зниження операційних витрат, підвищення ефективності, персоналізація взаємодії зі споживачами та розширення ринкових можливостей. Визначено виклики, пов'язані з необхідністю оновлення бізнес-моделей, забезпеченням кібербезпеки та правовим регулюванням цифрової економіки. Запропоновано стратегічні підходи до підвищення конкурентоспроможності підприємств через впровадження цифрових інструментів, адаптацію до мережевої економіки та формування довгострокових конкурентних переваг. Результати дослідження можуть бути використані для розробки ефективних управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію бізнес-процесів і зміцнення ринкових позицій компаній у цифровому середовищі.

The article examines the role of electronic business in shaping the competitiveness of enterprises in the context of the digital economy. The influence of digitalization on business processes is analyzed, emphasizing the use of information and communication technologies, automation of management, the development of digital platforms, and the application of artificial intelligence. The key advantages of electronic business are identified, including cost reduction, increased operational efficiency, enhanced personalization of customer interactions, and expanded market opportunities. The study highlights the challenges associated with adapting business models, ensuring cybersecurity, and complying with digital economy regulations. The strategic approaches to increasing enterprise competitiveness through the implementation of digital tools, adaptation to the network economy, and the formation of long-term competitive advantages are proposed.

A significant focus is placed on the integration of digital transformation into corporate strategies, enabling enterprises to respond promptly to market changes and optimize internal processes. The study demonstrates that the use of advanced digital technologies such as cloud computing, big data analytics, blockchain, and fintech solutions plays a critical role in improving business operations and enhancing market positioning. The importance of developing a flexible digital infrastructure and implementing innovative business models that meet the requirements of the modern digital economy is substantiated.

The paper also addresses the role of state support and regulatory policies in fostering the development of electronic business and ensuring fair competition in the digital space. The study emphasizes that enterprises must develop strategies for sustainable digitalization, focusing on the effective use of data-driven decision-making, omnichannel communication with customers, and automation of supply chains and financial transactions. The need for balancing technological progress with cybersecurity measures to prevent cyber threats and protect consumer rights is also highlighted.

The research findings contribute to the theoretical and practical understanding of electronic business as a driver of enterprise competitiveness in the digital era. The proposed recommendations can be utilized to formulate effective management solutions aimed at optimizing business processes and strengthening companies' market positions in a rapidly evolving digital environment.

Ключові слова: електронний бізнес, цифрова економіка, конкурентоспроможність підприємств, цифрові технології, автоматизація бізнес-процесів, цифрові платформи, штучний інтелект, кібербезпека.

Key words: electronic business, digital economy, enterprise competitiveness, digital technologies, business process automation, digital platforms, artificial intelligence, cybersecurity.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У реаліях сьогодення, коли цифрова трансформація визначає вектор економічного розвитку, електронний бізнес стає одним із ключових інструментів для посилення конкурентних позицій компаній. Використання інформаційно-комунікаційних технологій, впровадження автоматизованих систем, цифрових платформ та інтеграція штучного інтелекту відкривають перед бізнесом значні можливості. Це не лише дозволяє оптимізувати внутрішні процеси організацій, а й розширити масштаби діяльності, охоплюючи нові ринки. Завдяки інноваційним підходам підприємства отримують доступ до перспективних можливостей зростання, ефективного використання наявних ресурсів і задоволення потреб споживачів на принципово новому рівні. Однак такі можливості супроводжуються низкою викликів. Зокрема, це необхідність оновлення бізнес-моделей, забезпечення високого рівня кібербезпеки у світлі зростання частоти загроз, а також раціональне управління цифровими активами.

У цьому контексті дослідження взаємозв'язку цифровізації та конкурентоспроможності компаній набуває особливої актуальності. З наукової точки зору це забезпечує розуміння основоположних закономірностей, що формують динаміку сучасного ринку, а з практичної — допомагає створити ефективні стратегії, спрямовані на повноцінне використання цифрових інструментів для зміцнення ринкових позицій. Аналіз електронного бізнесу у контексті його впливу на конкурентоспроможність дає змогу підприємствам підвищувати операційну ефек-

тивність, оптимізувати бізнес-процеси, розширювати ринкову присутність і підсилювати свою адаптивність у глобальній цифровій економіці. Такий підхід не лише сприяє якісному реагуванню на економічні виклики, а й дозволяє гармонійно інтегруватися у світовий цифровий простір. У результаті відкриваються нові перспективи для довгострокового успіху та сталого зростання підприємств.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Протягом десятиліть питання розвитку конкуренції та підвищення конкурентоздатності підприємств посідало центральне місце у наукових дослідженнях економіки та управління. Ця проблематика знайшла широкий відгук у працях видатних вчених, які присвятили свої зусилля аналізу й осмисленню основних аспектів конкурентного середовища. Серед провідних дослідників, котрі зробили значний внесок у теорію конкуренції, варто виокремити М. Портера, К. Маслова й Н. Перцовського. Їхні дослідження докорінно змінили розуміння базових принципів функціонування конкурентних ринків та висвітлили вплив ключових факторів конкуренції на ефективність і продуктивність підприємств різних галузей. Особливу цінність становлять наукові роботи, присвячені вдосконаленню методологій оцінки рівня конкурентоздатності компаній. Цими питаннями займалися такі авторитетні дослідники, як А. Воронкова, В. Пономарьов, В. Крамаренко, О. Кузьмін, О. Гетьман і В. Шаповал. Завдяки їхнім напрацюванням було сформовано більш структуровані та системні підходи до аналізу конкурентних переваг, що дозволяють бізнесу ефективно адаптуватися до умов сучасного ринку.

Крім того, значну увагу стимулюванню розвитку підприємств у конкурентному оточенні приділили такі дослідники, як Н. Євтушенко, Н. Дрокіна та Л. Шевченко. У своїх роботах вони аналізували вплив основних факторів, що сприяють або заважають прогресу компаній у жорстких умовах ринкової боротьби.

Питання цифрової економіки та трансформаційних змін, спричинених процесами цифровізації, залишаються предметом активного наукового інтересу. Над дослідженням цієї теми працюють такі вчені, як Л. Кіт, І. Маліка, А. Філіпенко, О. Джусов, С. Апальков, Н. Краус, О. Голобородько та інші.

Незважаючи на значний обсяг наукових праць у цій сфері та значущість цих досліджень для вдосконалення теоретичних і практичних підходів до підтримки конкурентоздатності, дана сфера залишається актуальною і потребує подальших розробок.

На сучасному етапі проблему конкурентоздатності загострюють процеси стрімкої цифровізації суспільства та розширення електронного бізнесу, які змінюють структури й механізми функціонування ринків. Динамічне середовище ставить перед підприємствами нові виклики у забезпеченні їхньої гнучкості та адаптації, що є необхідними умовами для збереження позицій у конкурентній боротьбі. Для сталого розвитку та довгострокового процвітання вітчизняним компаніям слід зосередитися на пошуку стратегічних шляхів укріплення своїх позицій як на внутрішньому, так і на світовому ринках. Тому питання посилення конкурентних переваг у контексті глобалізації й цифровізації суспільства має залишатися пріоритетним завданням для наукової спільноти та фахівців із управління й економіки.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження впливу електронного бізнесу на процеси формування конкурентних переваг та підвищення конкурентоспроможності підприємств. Зосереджено увагу на аналізі сучасних викликів і можливостей, які постають перед суб'єктами господарювання в умовах цифрової економіки, а також на перспективах адаптації до нових технологічних реалій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Одним із ключових факторів, що визначають успішний розвиток електронного бізнесу та зміцнення конкурентоспроможності підприємств, є активне впровадження цифрових технологій. Процеси цифровізації стають потужним рушієм економічного зростання, сприяючи автоматизації бізнес-операцій, оптимізації управлінських рішень, зниженню витрат на операційну діяльність і підвищенню загальної продуктивності. Ці переваги особливо помітні в таких секторах, як електронна комерція та онлайн-сервіси, де цифрові інструменти складають фундамент усіх процесів.

Запровадження цифрових технологій володіє значним трансформаційним потенціалом для піднесення національного бізнесу до якісно нового рівня інноваційності, сприяючи адаптації підприємств до викликів сучасних конкурентних ринків. У таких умовах конкурентна боротьба стимулює активне впровадження цифро-

вих рішень, які стають стратегічно важливими інструментами для збереження та розширення клієнтської бази. Сучасні технології більше не обмежуються роллю медійних платформ; вони формують інтегративну основу для забезпечення високоякісного обслуговування клієнтів через сервіси й мобільні додатки.

Особливості процесу цифровізації залежать від специфіки продукції, що реалізується. Так, близько 30% товарів, які потребують детального аналізу перед покупкою (наприклад, електроніка), уже успішно реалізуються через інтернет-канали. Водночас для товарів повсякденного попиту цей показник залишається вельми низьким, досягаючи лише близько 1% [1].

Без перебільшення електронний бізнес відіграє провідну роль у сучасній економіці, виступаючи каталізатором трансформацій у важливих сферах, таких як управління, виробничі процеси, маркетинг та фінанси. Його головна мета — інтеграція цифрових технологій у бізнес-діяльність для створення міцнішого зв'язку між підприємствами, клієнтами й партнерами, а також для вдосконалення внутрішніх процесів. Основу функціонування електронного бізнесу складають інформаційні технології, що забезпечують автоматизацію операцій, інтерактивну взаємодію через цифрові платформи та постійне використання електронних комунікацій. Завдяки таким можливостям компанії здатні значно підвищувати свою ефективність і зміцнювати позиції в умовах конкурентного ринку [4].

Системний підхід розглядає електронний бізнес як складну, багатогранну й динамічну систему, утворену взаємопов'язаними елементами, що активно взаємодіють у цифровому середовищі. Виходячи з цього, електронний бізнес можна окреслити за кількома основними характеристиками, наведеними в табл. 1.

Електронний бізнес у сучасних умовах займає центральне місце в сучасній економіці завдяки своєму потенціалу трансформувати традиційні підходи до підприємництва, відкривати нові горизонти для зростання компаній та сприяти інтеграції у глобалізовані ринки. Він постає однією з ключових опор підприємницької діяльності, здійснюючи вагомий вплив на формування довгострокових конкурентних переваг компаній та забезпечуючи їхню здатність оперативного адаптуватися до динамічних змін ринкового середовища (табл. 2). Інтеграція цифрових технологій і сучасних інструментів не лише відкриває підприємствам широкий доступ до глобальних ринків, а й значно полегшує встановлення взаємозв'язків із новими категоріями клієнтів, водночас розширюючи географічний масштаб бізнесу. Автоматизація рутинних бізнес-процесів виявляється ефективним засобом для суттєвого підвищення продуктивності праці, оптимізації використання часу та матеріальних ресурсів, а також удосконалення операційної діяльності загалом. Крім того, сучасні аналітичні інструменти, які базуються на обробці великих обсягів даних, надають можливість компаніям швидко реагувати на змінні ринкові умови, чим сприяють зміцненню їхньої адаптивності та конкурентоздатності в умовах глобального економічного простору.

Цифрові платформи, як одна з провідних складових електронного бізнесу, відкривають інноваційні можливості для встановлення глибшого та персоналізова-

Таблиця 1. Ознаки електронного бізнесу з точки зору системного підходу

Ознака	Опис	Роль у функціонуванні електронного бізнесу
Цілісність	Електронний бізнес є єдиною цифровою системою, що об'єднує технології, бізнес-процеси, маркетинг, фінанси та управління.	Забезпечує взаємозв'язок усіх компонентів, що сприяє ефективності та узгодженості діяльності.
Ієрархічність	Електронний бізнес має три рівні: макрорівень (глобальна цифрова економіка), мезорівень (корпоративні екосистеми) та мікрорівень (окремі підприємства, онлайн-магазини).	Визначає структуру системи, дозволяє координувати її елементи на різних рівнях.
Функціональна взаємодія	Включає технологічний, економічний, соціальний та управлінський компоненти.	Забезпечує комплексний розвиток бізнесу, підвищує конкурентоспроможність через інтеграцію різних функцій.
Адаптивність та динамічність	Швидка реакція на зміни ринку, оновлення технологій, трансформація бізнес-моделей.	Дає змогу підприємствам залишатися конкурентоспроможними в умовах цифрової економіки.
Циркуляція інформації	Постійний збір, аналіз і використання великих даних для прийняття стратегічних рішень.	Оптимізує управління, прогнозує попит, підвищує персоналізацію клієнтського сервісу.
Кібернетичність	Використання автоматизованих систем управління, штучного інтелекту та алгоритмів зворотного зв'язку.	Підвищує ефективність контролю, забезпечує швидке коригування рішень.
Відкритість системи	Інтеграція електронного бізнесу у світові цифрові екосистеми, взаємодія з міжнародними платформами.	Сприяє розширенню ринків, залученню інвестицій, міжнародній співпраці.
Синергетичність	Поєднання різних технологій і бізнес-моделей для досягнення більшої ефективності.	Підвищує загальну продуктивність за рахунок взаємного посилення окремих елементів системи.
Автономність окремих елементів	Кожен елемент (платформа, логістика, платежі) може функціонувати самостійно, залишаючись частиною загальної системи.	Дозволяє бізнесу гнучко змінювати свою структуру та використовувати різні бізнес-моделі.
Самоорганізація та розвиток	Система електронного бізнесу постійно оновлюється та впроваджує нові технології.	Забезпечує стійкість до змін, сприяє інноваційному розвитку та довгостроковому зростанню.

Джерело: розроблено автором самостійно.

ного спілкування зі споживачами. Їх ефективне застосування дозволяє створювати товари чи послуги, максимально адаптовані до індивідуальних потреб і вподобань користувачів. Стрімкий розвиток таких напрямків, як електронна комерція, мобільні додатки та інтеграція штучного інтелекту у процеси взаємодії з клієнтами, радикально змінює якість обслуговування. Такі підходи сприяють не лише формуванню довіри споживачів і підвищенню їхньої лояльності до бренду, але й позитивно позначаються на фінансових показниках діяльності компаній завдяки зростанню ефективності роботи та прибутковості.

Особливу увагу слід приділити ролі цифрових технологій у забезпеченні операційної гнучкості компаній. Цифрові інструменти дозволяють швидко масштабувати існуючі бізнес-процеси із мінімальними витратами часу та матеріальних ресурсів, відкривати нові ринкові сегменти і без проблем інтегруватися у складні глобальні виробничо-збутові мережі. Це створює передумови для активної співпраці підприємств із міжнародними ринковими гравцями, посилюючи їхню інтеграцію у світову економіку. Використання передових рішень, таких як електронні платіжні системи, технології блокчейну або хмарні сервіси, значно підвищує рівень захисту фінансових транзакцій, сприяє прозорості бізнес-операцій і зміцнює довіру з боку клієнтів та партнерів.

Таким чином, електронний бізнес виступає рушійною силою інноваційного розвитку підприємств, діючи як каталізатор для впровадження цифрових технологій у різноманітні аспекти господарської діяльності. Він сприяє розширенню ринкових можливостей організацій і зміцненню їхніх позицій в умовах конкурентного глобального середовища. Електронний бізнес відіграє вирішальну роль у трансформації традиційних моделей підприємництва, допомагаючи організаціям не лише успішно долати сучасні виклики й адаптуватись до нових тенденцій, але й використовувати ці обставини як фундамент для стабільного розвитку, довгострокового зростання й формування стійких стратегічних переваг у майбутньому.

Використання інструментів електронної комерції, мобільних додатків і маркетингових платформ надає компаніям доступ до міжнародної аудиторії з відносно невеликими фінансовими витратами. Це сприяє розширенню регіонів збуту, збільшенню доходів та зміцненню конкурентоспроможності. Однією з ключових переваг електронного бізнесу є його здатність забезпечувати оперативність і гнучкість у реалізації бізнес-процесів, що має вирішальне значення в умовах постійних змін і високої конкуренції.

Сучасна економіка, що базується на активній цифровізації, вимагає від бізнесу швидкої адаптації до но-

Таблиця 2. Роль електронного бізнесу у формуванні конкурентних переваг підприємства

Напрямок впливу	Опис впливу	Очікувані конкурентні переваги	Приклади реалізації
Глобалізація бізнесу	Електронний бізнес спрощує вихід компаній на міжнародні ринки, усуває географічні бар'єри та дозволяє підприємствам продавати товари та послуги в будь-якій точці світу.	Збільшення обсягів міжнародної торгівлі, залучення нових клієнтів, розширення бізнес-можливостей.	Платформи Amazon, eBay, AliExpress, що дають змогу продавцям з різних країн реалізовувати продукцію без фізичної присутності на ринку
Зниження операційних витрат	Використання цифрових платформ дозволяє скорочувати витрати на оренду приміщень, логістику, утримання персоналу та паперовий документообіг.	Оптимізація витрат, збільшення прибутковості, підвищення фінансової стійкості підприємств.	Використання CRM-систем, хмарних сервісів (Google Drive, Dropbox), електронного документообігу.
Автоматизація бізнес-процесів	Впровадження сучасних цифрових технологій, таких як ERP-системи, AI, IoT, дозволяє автоматизувати виробничі, маркетингові, фінансові та логістичні процеси.	Зменшення впливу людського фактора, прискорення операцій, підвищення ефективності управління ресурсами.	Використання SAP ERP, Microsoft Dynamics 365, автоматизованих складських систем.
Розвиток електронної комерції	Інтернет-магазини, маркетплейси, соціальні мережі дають змогу підприємствам здійснювати продажі без фізичної точки збуту.	Зростання онлайн-продажів, підвищення доступності продукції для споживачів.	Інтернет-магазини Rozetka, OLX, Prom.ua, Shopify, WooCommerce.
Цифровий маркетинг та персоналізація	Аналітика даних дозволяє адаптувати маркетингові стратегії, використовуючи індивідуальні пропозиції для клієнтів.	Збільшення рівня конверсії, покращення клієнтського досвіду, зростання прибутковості.	Використання таргетованої реклами в Google Ads, Facebook Ads, email-маркетинг, push-сповіщення.
Використання великих даних (Big Data)	Аналіз споживчої поведінки, ринкових тенденцій, прогнозування попиту на основі даних.	Оптимізація асортименту, покращення стратегічного планування, збільшення рівня продажів.	Використання Google Analytics, IBM Watson, Amazon Web Services для аналізу поведінки користувачів.
Цифрові платежі та фінансові технології (FinTech)	Використання електронних гаманців, криптовалют, блокчейн-технологій, мобільного банкіngu для зручних і швидких платежів.	Прискорення фінансових операцій, зменшення витрат на транзакції, покращення безпеки платежів.	PayPal, Revolut, Monobank, Apple Pay, Google Pay, блокчейн-платформи.
Кібербезпека та захист даних	Впровадження засобів шифрування, двофакторної автентифікації, стандартів безпеки для захисту персональних та фінансових даних.	Мінімізація ризиків кібератак, захист конфіденційної інформації, підвищення довіри клієнтів.	Впровадження GDPR, ISO 27001, брандмауери, VPN, антивіруси (Kaspersky, Norton, McAfee).
Гнучкість бізнес-моделей	Відмова від традиційних схем управління, перехід до динамічних, адаптивних моделей ведення бізнесу.	Підвищення стійкості підприємств до змін ринку, можливість швидко адаптуватися до нових умов.	Використання підписних сервісів (Netflix, Spotify), моделі SaaS (Microsoft 365, Adobe Creative Cloud).
Створення цифрових екосистем	Об'єднання підприємств, клієнтів та постачальників в єдиний цифровий простір для взаємодії.	Підвищення ефективності співпраці, зниження витрат на комунікацію, створення нових можливостей для партнерства.	Google Workspace, екосистема Amazon, Alibaba Cloud, Microsoft Azure.
Трансформація ринку праці	Перехід до віддаленої роботи, створення нових цифрових професій, зростання попиту на спеціалістів у сфері IT, аналітики даних, кібербезпеки.	Гнучкість робочих процесів, розширення можливостей для залучення глобальних талантів, зниження витрат на офіси.	Використання Zoom, Slack, Microsoft Teams, платформи для фрілансу Upwork, Fiverr.
Інноваційність та розвиток стартапів	Можливість швидкого тестування нових ідей, зниження бар'єрів для входу на ринок, залучення венчурного капіталу.	Стимулювання підприємництва, розширення конкуренції, впровадження інновацій.	Платформи краудфандингу Kickstarter, IndieGoGo, акселератори стартапів Y Combinator, Techstars.
Соціальний та екологічний вплив	Використання цифрових технологій для сталого розвитку, зменшення екологічного сліду, покращення доступу до послуг.	Зниження викидів CO ₂ , зменшення використання паперових ресурсів, покращення якості життя.	Smart-системи для управління ресурсами, онлайн-освіта Coursera, Udemy, екологічні блокчейн-рішення.

Джерело: розроблено автором самостійно.

вих умов. Цифрові технології дозволяють оптимізувати сервіс клієнтів, скоротити витрати та підвищити ефективність управління ресурсами. Автоматизація процесів у таких галузях, як логістика, постачання та виробництво, сприяє зниженню операційних витрат і вдосконаленню загальної продуктивності. Динамічний розвиток фінансових технологій у межах електронного бізнесу стимулює інтеграцію цифрових платіжних систем, блокчейну та криптовалют. Це забезпечує високу швидкість, зручність і надійність фінансових транзакцій, що є вирішальним фактором для успішного функціонування бізнесу в сучасних реаліях [12].

Електронний бізнес займає центральне місце в трансформації ринку праці та формуванні нових цифрових професій [4]. Зростаючий попит на експертів у галузях аналізу великих даних, кібербезпеки, цифрового маркетингу та управління онлайн-платформами стимулює появу інноваційних бізнес-моделей. Завдяки інтеграції цифрових рішень малі та середні підприємства отримують значні конкурентні переваги, зокрема можливість оптимізувати витрати на рекламу, покращувати логістичні процеси та сприяти підвищенню рівня обслуговування клієнтів.

Ключовим аспектом електронного бізнесу є його вплив на розвиток мережевої економіки, яка базується на синергії цифрових платформ, інтеграції бізнес-процесів та впровадженні інтелектуальних технологій для створення додаткової цінності. Такі процеси відкривають простір для ефективної взаємодії між компаніями та сприяють утворенню бізнес-екосистем, здатних генерувати інноваційні продукти і послуги. В умовах глобалізації електронний бізнес дедалі більше виступає рушієм інтеграції світових економік, підтримуючи зростання транскордонної торгівлі, обмін технологіями та залучення інвестицій.

Сучасний етап стрімкого розквіту цифрової економіки визначає електронний бізнес як не лише інструмент для зміцнення конкурентних позицій, а й важливий фактор загального економічного розвитку. Його переваги помітні в ефективнішому використанні ресурсів, розширенні можливостей доступу до ринків і створенні нових форматів підприємницької діяльності. Утім, подальший прогрес у цій сфері залежатиме від рівня цифровізації економіки, впровадження інноваційних технологій і створення сприятливого правового та регуляторного середовища для успішного функціонування бізнесу в цифровій площині.

Традиційно конкурентоспроможність підприємства визначається сукупним впливом низки важливих факторів: технологічних, інноваційних, економічних, маркетингових, організаційних і соціальних [1, 11]. Технологічні аспекти охоплюють автоматизацію виробничих процесів, застосування передових цифрових технологій і загальне підвищення ефективності виробництва. Інноваційна складова проявляється у розробці нових продуктів і впровадженні прогресивних бізнес-моделей, що дозволяють швидко адаптуватися до динаміки ринку. Економічна стабільність компанії залежить від оптимізації витрат, зміцнення фінансового потенціалу та здатності ефективно залучати ресурси для сталого розвитку.

Маркетинговий підхід фокусується на вдосконаленні процесів збуту, підвищенні впізнаваності бренду та актуалізації рекламної стратегії відповідно до сучасних ринкових запитів. Організаційні чинники формують ефективну систему управління та забезпечують гнучкість структури підприємства, що дозволяє безболісно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Соціальна складова акцентує увагу на побудові сильної корпоративної культури, реалізації суспільно значущих ініціатив і розробці стимулюючих програм для співробітників. Завдяки цьому не лише поліпшується внутрішній мікроклімат організації, а й зростає її репутація на ринку, що значно посилює конкурентні позиції.

Цифрова економіка та електронний бізнес радикально змінюють традиційні уявлення про конкурентоспроможність, вимагаючи від організацій не лише впровадження передових технологій, а й здатності оперативно адаптуватися до динамічних умов сучасного ринку [2, 3]. У центрі цих трансформацій знаходяться ключові технології, зокрема штучний інтелект, хмарні обчислення, блокчейн-системи та автоматизовані засоби управління. Основна увага зосереджується на розробці цифрових продуктів, створенні платформ для електронної комерції та інтеграції алгоритмів персоналізації, покли-

ваних підвищити ефективність взаємодії між бізнесом і споживачами. Економічні процеси зазнають глибоких змін завдяки масштабному поширенню безготівкових розрахунків, прогресу у фінансових технологіях і зростанню популярності цифрових активів. Це відкриває нові можливості не лише для залучення фінансових ресурсів, а й для оптимізації витрат [5, 8].

Вдосконалення маркетингових підходів спрямовується на використання аналітики великих даних, потенціалу соціальних мереж та впровадження програм лояльності, базованих на методах машинного навчання. Завдяки цьому підприємства отримують змогу точніше ідентифікувати споживчі вподобання та формулювати більш ефективні стратегії просування. Водночас цифровізація суттєво трансформує організаційні структури, сприяючи впровадженню гнучких моделей управління, формуванню розподілених команд і підвищенню ефективності реалізації віддалених форм роботи. Соціальний вимір також набуває зростаючого значення, що проявляється у сприянні професійному розвитку персоналу, дотриманні етичних стандартів при роботі з даними та забезпеченні довіри до цифрових технологій. Ці зміни утворюють надійну основу для сталого розвитку бізнесу в умовах глобалізованої цифрової економіки, водночас підтримуючи його конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

Крім того, розвиток цифрової економіки та електронного бізнесу зумовив формування нових детермінант конкурентоспроможності, серед яких особливу увагу слід приділити кібербезпеці та правовому регулюванню (табл. 3). Забезпечення належного захисту інформаційних ресурсів та відповідність нормативним вимогам є критично важливими для забезпечення стабільної та ефективної діяльності підприємств. Зростання обсягів цифрових транзакцій, широке використання персональних даних і впровадження хмарних обчислювальних технологій створюють нові вразливості, які значно підвищують ризик кіберзагроз. Це обумовлює необхідність запровадження вискоелективних систем безпеки, застосування передових методів шифрування даних та організації чіткої процедури управління доступом до інформаційних ресурсів [12].

Паралельно з цим глобалізація цифрового середовища супроводжується посиленням нормативного регулювання у таких ключових сферах, як захист персональних даних, електронна комерція, фінансові технології та штучний інтелект. Виникає потреба у трансформації бізнес-процесів компаній з метою їхньої відповідності вимогам міжнародного та національного законодавства. Дотримання стандартів кібербезпеки, забезпечення юридичної відповідності діяльності та прозорість операцій стають фундаментальними елементами формування довіри між суб'єктами взаємодії: споживачами, бізнес-партнерами та державними інституціями. Таким чином, кібербезпека та правове регулювання виступають не лише базовими чинниками управління ризиками, а й потужними джерелами довгострокових конкурентних переваг у сучасних умовах цифрової трансформації.

Таким чином, конкурентоспроможність сучасного бізнесу в умовах цифрової економіки значною мірою зумовлена його здатністю оперативно впроваджувати

Таблиця 3. Фактори конкурентоспроможності в умовах розвитку електронного бізнесу

Група факторів	Фактори	Вплив на конкурентоспроможність підприємства
Технологічні	Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ)	Підвищення продуктивності, прискорення бізнес-процесів
	Автоматизація бізнес-процесів (CRM, ERP, AI, IoT)	Зменшення витрат, підвищення точності операцій
	Використання хмарних технологій та цифрових платформ	Гнучкість, масштабованість, доступність бізнесу з будь-якої точки світу
	Блокчейн-технології та FinTech	Забезпечення безпеки фінансових транзакцій, зниження ризиків шахрайства
Інноваційні	Використання штучного інтелекту та машинного навчання	Оптимізація управлінських рішень, покращення клієнтського сервісу
	Цифрові бізнес-моделі (маркетплейси, SaaS, підписні сервіси)	Створення нових джерел доходу, підвищення конкурентних переваг
	Електронна комерція та омніканальні продажі	Розширення ринків збуту, підвищення зручності для клієнтів
Економічні	Використання AR/VR у бізнесі	Покращення користувацького досвіду, залучення нових споживачів
	Оптимізація витрат через цифровізацію	Зниження собівартості продукції та послуг, підвищення прибутковості
	Доступ до міжнародних ринків через електронні платформи	Вихід на глобальний ринок, розширення клієнтської бази
	Використання цифрових валют, мобільних платежів	Прискорення фінансових операцій, безпечність платежів
Маркетингові	Залучення венчурного капіталу та цифрові інвестиції	Фінансування інновацій, розвиток технологічних рішень
	Використання аналітики Big Data для персоналізації	Точне визначення потреб клієнтів, підвищення ефективності реклами
	Діджитал-маркетинг (SEO, контент-маркетинг, соцмережі)	Збільшення видимості бренду, залучення нових клієнтів
	Програми лояльності, чат-боти	Підвищення утримання клієнтів, автоматизація обслуговування
Організаційні	AI для аналізу поведінки споживачів	Оптимізація пропозицій, підвищення рівня продажів
	Гнучкі управлінські стратегії	Здатність швидко адаптуватися до змін ринку
	Використання Agile- та Lean-методів	Підвищення ефективності командної роботи, скорочення витрат
	Відалена робота та цифрова корпоративна культура	Оптимізація трудових ресурсів, залучення глобальних талантів
Соціальні	Використання цифрових платформ для управління проєктами	Підвищення ефективності командної роботи, зниження організаційних витрат
	Зміна поведінки споживачів у бік цифрових сервісів	Підвищення попиту на онлайн-послуги, зростання ринку електронної комерції
	Підвищення рівня цифрової грамотності	Швидке освоєння цифрових інструментів, ефективніше використання нових технологій
	Використання технологій для покращення клієнтського сервісу	Підвищення задоволеності споживачів, зміцнення довіри до бренду
Кібербезпека та правове регулювання	Соціальна відповідальність у цифровому середовищі	Формування позитивного іміджу бренду, підвищення лояльності клієнтів
	Захист персональних даних (GDPR, ISO 27001)	Збільшення довіри клієнтів, мінімізація юридичних ризиків
	Використання технологій кіберзахисту	Запобігання витоку даних, захист фінансових операцій
	Державна підтримка цифрової економіки	Створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу
	Дотримання норм електронної комерції	Забезпечення законності та прозорості бізнес-операцій

Джерело: узагальнено автором на основі джерел.

елементи електронного бізнесу, передові технологічні інновації, адаптуватись до швидкоплинних змін у сфері інновацій та формувати прогресивні бізнес-моделі, які відповідають поточним потребам ринку та споживачів. Одним із центральних елементів успіху є застосування ефективних цифрових маркетингових стратегій. Вони сприяють активній комунікації з цільовою аудиторією,

модії з клієнтами та оптимального управління клієнтським досвідом.

На тлі стрімкого розвитку технологій особливо перспективним напрямом досліджень стає детальний аналіз інтеграції штучного інтелекту й машинного навчання в бізнес-процеси. Це дозволить знайти нові способи підвищення продуктивності та ефективності компаній. Водно-

укріпленню позицій компанії на ринку та забезпечують стійке впізнавання бренду. Водночас критично важливим залишається забезпечення високого рівня кібербезпеки, що є запорукою збереження довіри клієнтів і захисту їхньої конфіденційної інформації в умовах постійного посилення кіберзагроз. Для досягнення сталого розвитку бізнесу фундаментальну роль відіграють готовність освоювати нові цифрові тренди, здатність своєчасно реагувати на динамічні зміни зовнішнього середовища та адаптуватись до викликів глобальної цифрової трансформації, що створює умови для його процвітання та довготривалого успіху.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Дослідження яскраво демонструють, що електронний бізнес займає ключове місце у трансформації сучасної економіки, спричиняючи радикальні зміни в структурі та функціонуванні бізнесу. Завдяки автоматизації основних процесів, впровадженню передових технологій та інноваційним управлінським підходам, компанії отримують змогу підвищувати операційну ефективність, зміцнювати конкурентні позиції на ринку й оперативно реагувати на зовнішні виклики. Інтеграція цифрових рішень не лише спрощує щоденну діяльність підприємств, але й забезпечує їхню здатність гнучко адаптуватися до динамічних змін ринкових умов, сприяючи включенню до глобальних економічних процесів. Особливу роль у цьому відіграють цифрові платформи, які слугують рушійною силою створення інноваційних бізнес-моделей. Їх активне використання відкриває нові горизонти для персоналізації послуг, покращення взає-

час необхідно приділити увагу вивченню кіберризиків, що виникають у цифровому середовищі, та розробці комплексних методів захисту даних, адже ця проблема набуває дедалі більшого значення в умовах безперервного розширення цифрового простору. Паралельно важливо зосередитися на створенні адаптивних стратегій розвитку підприємств, які дозволять компаніям успішно реагувати на швидкі зміни технологічного ландшафту. Також невід'ємним чинником залишається нормативно-правове врегулювання електронного бізнесу, включаючи його роль у формуванні основ глобальної цифрової економіки, яка ґрунтується на прозорості, сталійності та інноваціях.

Комплексне дослідження цих напрямів значно підвищить здатність компаній ефективно впроваджувати сучасні технології у свої бізнес-процеси. Це сприятиме не лише оптимізації внутрішньої операційної діяльності, але й допоможе створювати довгострокові стратегії сталого розвитку. Компанії зможуть забезпечити собі стабільність навіть за умов непередбачуваних змін і заклати міцний фундамент для успішної інтеграції в динамічний цифровий світ. Таким чином, вивчення електронного бізнесу та його стратегічних перспектив стає невід'ємним компонентом сучасної економіки та визначає вектор її подальшого розвитку.

Література:

1. Акулюшина М., Зотова Л., Швец В. Фактори підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах невизначеності. Економіка та суспільство. 2024. № 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3629>
2. Барабась Д., Панасюк О., Кривонос А. Формування цифрових конкурентних переваг компанії. Механізм регулювання економіки. 2023. № 2 (100). С. 12—18.
3. Голобородько А. Ю. Цифрова економіка: підходи та особливості розвитку. Бізнес Інформ. 2022. № 9. С. 10—18.
4. Kalakota R., Robinson, M. (2019). E-Business: Roadmap for Success. Boston, Addison-Wesley, USA.
5. Котельникова Ю. М. Підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах цифровізації. Innovation and Sustainability. 2022. № 4. С. 101—108.
6. Марченко О.І., Шрамковська А.Г. Цифрова економіка як середовище прояву конкурентних переваг України. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія "Економіка". 2020. Том 7 № 2. С. 31—39.
7. Подра О. П., Рогожинська А. В. Особливості розвитку електронного бізнесу в умовах становлення цифрової економіки. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2023. № 1 (9). С. 224—235.
8. Пушкар Т., Соболева Г., Славута О. Цифровізація як фактор забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Сталий розвиток економіки. 2023. № 2 (47). С. 165—170.
9. Садчикова І. В., Тарасенко А. В. Еволюційні погляди щодо сутності поняття "електронний бізнес". Проблеми економіки. 2023. № 2. С. 99—105.
10. Соколова Н. Оцінка впливу ефективності бізнес-процесів на конкурентоспроможність підприємств електрон-

ного бізнесу. Економіка та суспільство, 2023. № 53. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2662>

11. Шевченко Л. С. Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства): навч. посіб. у питаннях і відповідях. Харків: Право, 2022. 312 с.

12. Якушко І. В. Сучасні тенденції цифровізації національної економіки України. Бізнес Інформ. 2022. № 12. С. 99—105.

References:

1. Akulyushyna, M., Zotova, L. and Shvets, V. (2024), "Factors for Increasing Enterprise Competitiveness in Conditions of Uncertainty", Economy and Society, vol. 60, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3629> (Accessed 9 February 2025)
  2. Barabas, D., Panasiuk, O. and Kryvonos, A. (2023), "Formation of Digital Competitive Advantages of a Company", Mechanism of Economic Regulation, vol. 2 (100), pp. 12—18.
  3. Holoborodko, A. Yu. (2022), "Digital Economy: Approaches and Development Features", Business Inform, vol. 9, pp. 10—18.
  4. Kalakota, R. and Robinson, M. (2019), E-Business: Roadmap for Success. Boston, Addison-Wesley, USA.
  5. Kotelnikova, Yu. M. (2022), "Enhancing Enterprise Competitiveness in the Context of Digitalization", Innovation and Sustainability, vol. 4, pp. 101—108.
  6. Marchenko, O.I. and Shramkovska, A.H. (2020), "Digital economy: An environment for Ukraine's competitive advantages", Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Economics", vol. 7 (2), pp. 31—39.
  7. Podra, O. P. and Rohozhynska, A. V. (2023), "Peculiarities of E-Business Development in the Context of Digital Ecovol.my Formation", Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Formation and Development Issues, vol. 1 (9), pp. 224—235.
  8. Pushkar, T., Soboleva, H. and Slavuta, O. (2023), "Digitalization as a Factor of Ensuring Enterprise Competitiveness", Sustainable Economic Development, vol. 2 (47), pp. 165—170.
  9. Satchikova, I. V. and Tarasenko, A. V. (2023), "Evolutionary Views on the Essence of the Concept of "E-Business"", The Problems of Economy, vol. 2, pp. 99—105.
  10. Sokolova, N. (2023), "Assessment of the Impact of Business Process Efficiency on the Competitiveness of E-Business Enterprises", Economy and Society, vol. 53, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2662> (Accessed 9 February 2025)
  11. Shevchenko, L. S. (2022), Konkurentospro-mozhnist biznesu (pidpriemstva): navch. posib. u pytan-niakh i vidpovidiakh [Business (Enterprise) Com-petitiveness: A Textbook in Questions and Answers], Pravo, Kharkiv, Ukraine.
  12. Yakushko, I. V. (2022), "Modern Trends in the Digitalization of Ukraine's National Ecovol.my", Business Inform, vol. 12, pp. 99—105.
- Стаття надійшла до редакції 09.02.2025 р.*